

גליון תתקפה • ערש"ק פרשת ראה

• שנת העשרים •

לקראת שובת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

—•••••—
"לכנות שם גנאי" או להשכיח לגמדי?

—•••••—
עבודת חודש אלול – להקביל פניו בשדה

—•••••—
חיוב שמחה ביו"ט לדעת הרמב"ם

—•••••—
פתיחת שנת הלימודים בחודש אלול

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'קראת שבת' (גליון תתקפה) הכולל פרשת ראה, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מצ'יבאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

במדור "מקרא אני דורש", יבוארו דברי רש"י אודות מצוות אכילת מעשר שני בירושלים "לא תוכל" – יכול אתה אבל אינך רשאי, שבוה שולל הוה אמינא שמותר לאכול בשנת החרק מע"ש מחוץ לירושלים, ויבואר גם מדוע הרחק להביא ראיתו מספר יהושע ולא מחמישה חומשי תורה.

המדור "יינה של תורה" עוסק במשלול של אדמו"ר הזקן אודות חודש אלול מ"מלך בשדה", מהי הקושיא אודות ימי חודש אלול שאותה מיישב משל זה, ומדוע בחודש אלול העבודה היא בכח עצמו ולא על ידי גילוי למעלה, משא"כ בשאר שבתות ומועדי ה'.

המדור "חידושי סוגיות" עוסק בחיוב אכילת בשר ביו"ט, דלכאורה פסק הרמב"ם בזה הוא נגד הש"ס שמשחרב בית המקדש אין שמחה אלא ביין, ויחדש שלדעת הרמב"ם גם בזמן הבית, בנוסף לחיוב הקרבת קרבן שלמים הי' חיוב לאכול בשר, דתרי חיובא שמחה איכא, חדא בהקרבת הקרבן, וחדא בדברים המשמחים את הלב, ובחיוב השני אין חילוק בין זמן הבית לזמן הזה.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שברוך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושיגאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בחבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויכול לעמוד בעצמו על אמינות הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש ב
"יכול אתה אבל איך רשאי" – מדוע "יכול אתה"?

במה נשתנה איסור זה משאר לא-תעשה שבתורה שדוקא בו "יכול אתה"? / מדוע מביא רש"י ראי' לפירושו מספר יהושע ולא מפסוק מפי' וילך? / ביאור דברי רש"י על "לא תוכל" שבא הכתוב לשלול "יכולת" מיוחדת הבאה מצד מצוות התורה

(ע"פ לקושי שחת חב"ס עמ' 79 ואילך)

פנינים ה

"לכנות שם לגנאי" או להשכיח לגמרי? (ע"פ לקושי שחת חב"ס עמ' 95 ואילך)
טבע רע במאכלות אסורות – גם בשאכולם בחיית

(ע"פ לקושי שחת חב"ס עמ' 985-984 והערות 13 ו16. אמרת קודש חב"ס עמ' רל"א ואילך)

יינה של תורה ו
"להקביל אור פניו ית' בשדה"

בימי חודש אלול מאיר אור אלקי נעלה בדוגמת שבת ויו"ט, ומדוע לא נקבעו ימים טובים? / "המלך בהיכלו" ו"המלך בשדה" – במה הוא ההבדל בין שני המצבים? / ומדוע כאשר המלך בשדה יכולים כולם להקביל פניו? – ביאור ב"משל למלך בשדה" אשר המשיל כ"ק רבינו הזקן אודות עבודת חודש אלול

(ע"פ 'זרות נגדם' – ספר הבאגדים מלקט' חדר ע' רמז ואילך. לקושי שחת חב"ס ע' 1342 ואילך)

פנינים ט

"משנבנסו לארץ" בכל יום ויום (ע"פ לקושי שחת חב"ס עמ' 1108)

שמירת חובות האדם כלפי שמיא (ע"פ לקושי שחת חב"ס עמ' 686 ואילך)

חידושי סוגיות י
חיוב שמחה ביו"ט לשיטת הרמב"ם

מביא קושיית חב"י על הרמב"ם שהזכיר גם חיוב שמחה בבשר בזמא"ז אף שבש"ס אמרו דמשחרב ביהמ"ק אין שמחה אלא ביין / יוכיח דלהרמב"ם נמצא גם חיוב יין ובשר חולין בזמן הבית / מחדש דלהרמב"ם תרי חיובי שמחה ילפינן מקרא, חד חיוב הוא בעצם מעשה השלמים לה' ואידך חיוב הוא בדברים המשמחים ע"פ הטבע לכל אחד

(עניני נגדם חב"ס סי' לט – ע"פ לקושי שחת חב"ס עמ' 62 ואילך)

תורת חיים יג
פתיחת שנת הלימודים בחודש אלול

דרכי החסידות יד
החסיד ר' מיכל מאפאצק (ב)

שיחות קודש טז
תיקון העבר ועשייתו לתבליט הטוב

צוות העריכה וההנהגה:
הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: *5717 orhachasidutil@gmail.com

מקרא אני דרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

"יכול אתה אבל אינך רשאי" – מדוע "יכול אתה"?

במה נשתנה איסור זה משאר לא-תעשה שבתורה שדוקא בו "יכול אתה"? / מדוע מביא רש"י ראי' לפירושו מספר יהושע ולא מפסוק מ"פ וילך? / ביאור דברי רש"י על "לא תוכל" שבא הכתוב לשלול "יכולת" מיוחדת הבאה מצד מצוות התורה

א. בפרשתנו (יב, יז): "לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגן ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך". ובפירוש רש"י: "לא תוכל – בא הכתוב ליתן לא תעשה על הדבר. לא תוכל – רבי יהושע בן קרחה אומר: יכול אתה, אבל אינך רשאי. כיוצא בו: 'ואת היבوسی יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם' – יכולים היו אלא שאינך רשאי, לפי שכרת להם אברהם ברית כשלקח מהם מערת המכפלה".

וכוונת רש"י בפשוטו, לפרש הלשון "לא תוכל", שהכוונה בלשון זו היא להטיל לאו על הדבר, ש¹לאו זה עצמו הוא ששולל את היכולת לעשות הדבר. כלומר: אין הפירוש שהדבר מושלל מצד עצם היותו, אלא "יכול אתה אבל אינך רשאי" – זה עצמו שאוסרים על האדם לעשותו הוא ששולל את היכולת.

אמנם אם זו היתה כל כוונת רש"י, הי' לו לומר בפשטות ובקיצור: "לא תוכל" – אינך רשאי! ולשם מה הוסיף ואמר "יכול אתה (אבל אינך רשאי)", דלכאורה מאי קא משמע לן באריכות זו?

גם יש לתמוה, שכאשר רש"י רוצה להביא ראי' ("כיוצא בו") לפירוש זה ש"לא תוכל" היינו "אינך רשאי" – למה הוצרך להביא ממרחק לחמו, מפסוק בספר יהושע, והרי ישנן דוגמאות רבות לענין זה בחמשה חומשי תורה גופא!

ולדוגמא דומה ביותר – דברי רש"י בפרשת וילך (לא, ב), על הפסוק "לא אוכל עוד לצאת ולבוא": "יכול שתשש כוחו? תלמוד לומר: לא כהתה עינו ולא נס לחה. אלא מהו 'לא אוכל'? איני רשאי, שניטלה ממני הרשות וניתנה ליהושע".

ואם כן, למה הרחיק רש"י להביא פסוק מהנביא – ולא מהחומש?

ב. ויש לומר הביאור בזה:

כוונת רש"י באומרו "יבוא אתה אבל אינך רשאי", אינה רק ליכולת גשמית, שהתורה באה לשלול מהאדם את היכולת הגשמית שיש בידו לעשות את הדבר; כי אי משום הא, הרי כן הוא בכל לאו ולא שבתורה, שהתורה באה לשלול את היכולת הגשמית של האדם לעשותו – ואם כן, למה לא אמרה התורה לשון מיוחדת זו של "לא תוכל" בכל איסורי לאוין? ! נראה מה שביאר בס' "הכתב והקבלה" פרשתנו כאן. ואכמ"ל.

אלא כוונת רש"י היא "יכולת" של מצוה; ולכן הוצרכה התורה לומר לשון מיוחדת זו של "לא תוכל" – "לחדש ולשלוף" "יכולת" מיוחדת זו. והיינו:

כאן הרי מדובר על מעשר וקדשים כו' שאכילתם היא מצוה. וכיון שכן אפשר הי' ללמוד, שזה שיש מצוה להביאם ולאכלם בירושלים, הרי זו מצוה נוספת על המצוה הכללית של אכילת מעשר וקדשים. היינו מפרשים, שיש שתי מצוות, שאינן תלויות אחת בחברתה: א) עצם אכילת מעשר וקדשים. ב) אכילתם בירושלים, "במקום אשר יבחר ה'".

ולכן, כאשר יהודי אנוס ואינו יכול לאכול את מעשרותיו וקדשיו בירושלים, הי' מקום לומר שהוא מחוייב לאוכלם "בשעריך", במקומו, כי אף שאין ביכולתו לקיים המצוה הב', מצות אכילתם בירושלים, הרי משום זה לא יפסיד המצוה הא', שהיא על עצם האכילה.

וזהו שבא כתוב דידן לחדש, "בא הכתוב ליתן לא תעשה על הדבר", שהאכילה בירושלים אינה מצוה נוספת, אלא היא תנאי לעיכובא, ואסור לאכול המעשר והקדשים במקום אחר.

ומעתה מובן מדוע דוקא כאן אומרת התורה את האיסור בלשון "לא תוכל", וכפירוש רש"י – "יבוא אתה אבל אינך רשאי":

התורה באה לשלול את ה"יכולת" שמצד המצוה, את אותה סברא שאדם יוכל לקיים את המצוה של אכילת קדשים בכ"ף גם במקום אחר שאינו בירושלים, במקום אנוס וכיו"ב – ועל זה הפסוק מחדש "לא תוכל", האזהרה באה לעיכובא יבואת זו, ולחדש שמחוץ לירושלים מושללת אכילת מעשר וקדשים לגמרי.

ומעתה יובן מדוע מביא רש"י כדוגמא דוקא את הפסוק מהנביא – "ואת היבوسی יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם" – כי דוקא פסוק זה דומה לעניננו:

על הכיבוש של "יבوسی יושבי ירושלים" קיימת מצוה – "והורשתם את כל יושבי הארץ". וישבתם בה. . והתנחלתם את הארץ" (מסעי לג, נב ואילך) – ובמילא זה ש"יכולים היו" אינו רק מצד הגבורה הגשמית של בני ישראל, אלא מצד ציווי השם;

וזה מבהיר הנביא, שמצד השבועה הרי ש"לא יכלו להורישם", "שאינן רשאינן". זאת אומרת, שמצד זה ש"לא יכלו" – אינן רשאינן מצד השבועה, הרי שהציווי של כיבוש הארץ מלכתחילה לא חל ביחס ליבوسی [על דרך נידון דידן, ש"לא תוכל לאכול בשעריך" מגלה ש"בשעריך" לא קיימת המצוה של אכילת מעשר כו'].

לקראת שבת

ג. והנה, במלבי"ם כאן גם עמד על הלשון המיוחדת של "לא תוכל", ופירש שלשון "לא תוכל" באה "לרוב במקום שבענין אחר יכול לעשות כן", ומבאר ש"נגד מה שכתוב שבעת היתר הבמות יוכלו לאכול שלמים בכל מקום, עתה לא תוכל כו'".

ולכאורה פירוש זה מתאים הוא בדרך הפשט, שהלשון "לא תוכל" באה לשלול את זה שבזמן היתר הבמות יכולים לאכול שלמים בכל מקום.

אך רש"י לא פירש כן. ויש לבאר בטעמו, כי ענין זה של שלילת היכולת מצד היתר הבמות שייך בעיקר להקרבת השלמים ולא לאכילתם, ואם כן, ה' נדרש שהתורה תאמר לשון זו לגבי איסור ההעלאה "בכל מקום" (פרשתנו יב, יג), ולא לגבי איסור האכילה שבפסוק דידן. ועוד יש להאריך בזה, ואכ"מ.

הוא עניין של גנאי וביזוי, היינו שנוסף לאיבוד הע"ז עצמה יש לאבד ולקלקל את שם הע"ז, ע"י הפיכתו משם של שבח לשם של גנאי. ולכן אין מחליפים את שמה בשם אחר, אלא מכנים לה כינוי לגנאי הדומה לשמה, שבוזה הופכים את שם הע"ז עצמו לגנאי וללעג.

טבע רע במאכלות אסורות

– גם כשאוכלים בהיתר

לא תאכל כל תועבה

(יד, 2)

קיי"ל שמינקת שאכלה דבר אסור, אפילו אם אכלה בהיתר משום פקוח נפש, מ"מ אסור לה להיניק את התינוק (ראה ט"ז וש"ך יו"ד סוף ט"ז פא).

ויש לומר בטעם הדבר, ע"פ מה דאיתא במדרש (רות רב ה, ד), שאלישע בן אבוי, אכלה אמו כשהיתה מעוברת מתקרבות ע"ז, ואכילה זו גרמה שיצא לתרבות רעה אחר כך, אף שהותרה אכילה זו משום פיקוח נפש, כדקיי"ל (יומא פב, א) שעוברת שהריחה מאכילין אותה מאכלות אסורות, ומלשון המדרש (רות רב ה, ט) "נתנו לה מאותו המין" משמע שגם בעובדא דאלישע בן אבוי צריכים היו לתת לה לאכול.

ונמצא מוכח מדברי המדרש, שאכילת מאכלות אסורות פועלת לרעה על האדם אפילו כשהאכילה היא בהיתר.

וטעם הדבר – לפי שכך הוא טבע מאכלות אסורות, לפעול מזג רע באדם האוכלם (ראה רמב"ן עה"ת שמיני יא, יג. חינוך מצוה עג), וטבע זה אינו מתבטל גם כאשר האכילה היא בהיתר.

[ואף שבמדרש מדובר על תקרובת ע"ז בלבד, הרי אין לחלק בזה בין איסור ע"ז החמור לשאר איסורים, כי אדרבה, אם בע"ז שהתורה אסרה רק מפני כוונת האדם, אעפ"כ, גם במקום פקד"נ שהותרה אכילתו, מולידים המאכלים מזג רע, עאכ"כ באיסורים שנסארו מצד עצמם, שהמאכלים פועלים לרעה על האוכל גם במקום פקד"נ.]

וזהו הטעם לזה שמינקת שאכלה דבר אסור בהיתר לא תניק את התינוק, כדי שלא לגרום מזג רע לתינוק מצד טבע המאכלות האסורות, אלא יגדל להיות בעל מדות טובות.

"לכנות שם לגנאי" או להשכיח לגמרי?

ואברתם את שם מן המקום ההוא לכנות להם שם לגנאי, בית גליא קרין לה בית בריא, עין כל עין קין (יב, ג רש"י)

לכאורה קשה: אם תכלית הציווי היא לאבד ולהשכיח את שם עבודה זרה – הרי ה"י ראוי לקרותה בשם אחר, שע"י ישתכח ממנה שם הע"ז, ולא לכנותה ב"שם לגנאי" הדומה לשם הע"ז, שבוזה משתמר זכרון הע"ז?

ויש לבאר:

אם כוונת הכתוב "ואברתם את שמם" היא להשכיח את שם הע"ז – הרי ציווי זה מיותר הוא, שהרי כבר נאמר בפסוק הקודם "אבד תאבדון גו" את אלקיהם", וכיון שתאבד הע"ז, ממילא ישתכח גם שמה, ומהו הציווי הנוסף "ואברתם את שמם"?

והנה, לפני תיבות אלו אומר הכתוב "אבד תאבדון גו" את אלקיהם גו" ונתצתם את מזבחותם ושברתם את מצבותם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלקיהם תגדעון", ומצינו שלא פירש רש"י שב"אלקיהם" הכוונה לע"ז עצמה, וב"מזבחותם", "מצבותם", "אשריהם" ו"פסילי אלקיהם" – הכוונה למשמשי ע"ז, אלא פירש שכל אלו הם פרטים ואופנים שונים של הע"ז עצמה.

ומעתה, אם פירושו של "ונתצתם את מזבחתם גו" ופסילי אלקיהם תגדעון" היא לאבד את משמשי הע"ז, אז ה"י אפשר לבאר כוונת הכתובים, שתחילה נאמר שיש לאבד "את אלקיהם", היינו הע"ז עצמה, לאחר מכן מוסיפים שיש לאבד גם את משמשי הע"ז (מזבחתם, מצבתם, אשריהם ופסילי אלקיהם), ואחר כך מוסיפים, שגם כ"י דבר אשר שם ע"ז נקרא ע"י יו"ש למחוק ממנו את הע"ז, על ידי איבוד הדבר עצמו או על ידי שאין קורין אותו בשם הע"ז.

אך כיון שב"ונתצתם את מזבחתם ופסילי אלקיהם תגדעו" כולל הפסוק את הפרטים של הע"ז עצמה בלבד, שוב אי אפשר לבאר ש"ואברתם את שמם" פירושו לעשות פעולה שתמחוק את זכר הע"ז, בעוד שאיבוד משמשי הע"ז – שהם בודאי מזכירים את העבודה זרה – אין הכתוב מזכיר כלל!

ולכן מפרש רש"י, שכוונת הציווי "ואברתם את שמם" אינה להשכיח את שם הע"ז, אלא "ואברתם

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

"להקביל אור פניו ית' בשדה"

בימי חודש אלול מאיר אור אלקי נעלה בדוגמת שבת ויו"ט, ומדוע לא נקבעו לימים טובים? / "המלך
בחיכלו" ו"המלך בשדה" – במה הוא ההבדל בין שני המצבים? / ומדוע כאשר המלך בשדה יכולים כולם
להקביל פניו? – ביאור ב"משל למלך בשדה" אשר המשיך כ"ק רבינו הזקן אודות עבודת חודש אלול

**אודות חודש אלול, ידוע המשל שמביא כ"ק רבינו הזקן נ"ע בספרו לקוטי תורה (בדרושים
לפ' ראה, לב, א ואילך):**

"משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז
רשאים כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים
שוחקות לכולם. ובפאת העיר הרי הם הולכים אחריו. ואחר כך, בבואו להיכנס מלכותו, אין
נכנסים כי אם ברשות, ואף גם זאת המוכרחים שבנים ויחידים סגולה. וכך הענין על דרך משל
בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה".

והנה, משל זה עומק נפלא יש בו, ומאיר הוא באור יקרות את העבודה של חודש אלול, ואת
הקשר העצמי בין ישראל לקוב"ה המתגלה בחודש מיוחד זה. ולהלן יתבארו כמה מהעניינים
הנפלאים המבוארים במשל זה.

המלך "בשדה" ובעובדין רחול

ותחילה יש להקדים, שבמשל זה בא רבינו הזקן נ"ע לתרץ קושיא:

בספרי הקבלה (ראה משנת חסידים מס' אלול פ"א מ"ג. פ"ח שער כ"ד (שער ר"ה) פ"א) מובא
שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים, "שהם הארת העליונות מאד" (לשון רבינו הזקן
בלקו"ת שם), והיינו, הארות וגילויים נעלים ביותר מקדושתו ית'.

וצריך ביאור, הרי כל הימים המיוחדים שבמשך השנה, כמו שבתות וימים טובים, טעם
מעלתם על שאר ימים הוא מפני שבהם מאירים גילויים נעלים מקדושתו ית'. וא"כ, כיון
שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים, מדוע אין קדושה בימי חודש אלול, ואינם יו"ט?

ועל זה מביא רבינו הזקן משל זה, כי באמצעותו מבואר היטב ההפרש בין אופן התגלות קדושתו ית' בשבתות וימים טובים, לאופן התגלותו בחודש אלול.

ביאור הדברים:

החילוק בין מלך הנמצא "בהיכל מלכותו" למלך הנמצא ב"שדה" הוא, שכאשר הוא ב"היכל מלכותו", אזי "אין נכנסים כי אם ברשות, ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחידים סגולה", משא"כ בשדה "רשאים כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם".

והוא הוא ההפרש בין אופן התגלות מלכותו של הקב"ה בשבתות וימים טובים, לאופן התגלותו בחודש אלול:

הטעם לזה ששבתות וימים טובים אסורים במלאכה הוא כי בימים אלו מאירה קדושה נעלית ביותר של הקב"ה, שכדי להרגיש קדושה זו על האדם "להיכנס" רק "ברשות" ולהיות מה"מובחרים שבעם ויחידים סגולה". ולכן, כדי שירגיש האדם קדושת השבת והיו"ט עליו להתקדש ולהפשיט עצמו מכל ענייני החולין, ורק אז ביכלתו להכנס ל"היכל מלכותו".

משא"כ בחודש אלול, הימים אינם אסורים במלאכה, ואינם יום טוב או שבת, כי אז מאירה קדושתו ית' לכל אדם באשר הוא, שהרי הטעם לזה שמאירים אורות נעלים אלו בחודש זה הוא כדי לעורר את ישראל לתשובה (וכמ"ש כ"ק אדמו"ר הצמח צדק (אור התורה פ' ראה עמ' תתו) "ג' מדות המאירים באלול הם הרחמים על חיי הנשמה לעוררה בתשובה"), וא"כ, גם אדם שאינו מה"מובחרים שבעם", אלא אדרבה, חטא ופגם ועבר את הדרך ר"ל, גם הוא צריך להתעורר ולהרגיש גילוי מלכותו ית' בחודש זה כדי לשוב אליו ית'.

וזהו שבאלול מאירה קדושתו יתברך ב"שדה", שהוא משל למקום שבו אין לבושים בבגדים חשובים כמתאים ל"היכל מלכותו", אלא לבושים בבגדים המתאימים לעבודת השדה, שם עוסקים בעבודת האדמה כחרישה וזריעה וכיו"ב, וגם לשם מגיע המלך, ומתגלה באופן שביכולתו של כל אחד ואחד לגשת אליו ולקבל פניו.

גילוי מלכותו ית' שבחודש אלול הוא גם למי שאינו עוסק בדברים קדושים, אלא בעובדין דחול, ולא הפשיט עצמו מעסקיו בענייני עולם הזה, אלא 'לבוש' בבגדי ה'שדה', וגם אליו מגיע המלך, וביכלתו לגשת ולהקביל פני המלך, והמלך יקבלו בסבר פנים יפות, ויראה לו פנים שוחקות.

המלך בשדה, אך צריך "לרצות" לראותו

לאחר שנתבאר היטב מדוע ימי אלול אינם שבתות ויו"ט, שהוא מפני שאז מתגלה מלכותו ית' גם ב'שדה' ולא לו שאינם מה"מובחרים שבעם", שומה עלינו לבאר עוד חילוק מהותי בין גילוי מלכותו ית' ב'שדה' בחודש אלול לאופן גילוי מלכותו 'בהיכל מלכותו' בשבתות וימים טובים, ובזה גם יבואר הטעם לזה שבשבתות וימים אכן אין נכנסים אל המלך כי

אם "המובחרים שבעם" – אלו שהפשיטו עצמם ונתעלו מעובדין דחול, ועוסקים רק במילי דשמיא.

דהנה עיון בפרטי החילוק בין "מלך בשדה" ל"מלך בהיכלו" מראה חילוק מהותי ביניהם: כאשר המלך הוא בהיכל מלכותו, אזי הוא לבוש בלבושי מלכות ובכתר מלכות, ובאופן של "מלך ביפיו תחזינה עיניך" (ישעי' לג, יז) בכל הדרו ויוקר כבוד מלכותו. וכאשר המלך במצב כזה, הרי כל הרואה אותו נופל עליו אימה ופחד מעוצם המחזה שנראה לפניו, ואלו שלא זכו ליכנס לטרקלין המלך הרי "כמה וכמה מצפים ימים ושנים לראות עוזו וכבודו" (לשון רבינו הזקן נ"ע בתניא חלק 'אגרת הקודש' סי' כד – קלז, ב). משא"כ, כאשר המלך בשדה, אין המלך נראה בכל יפיו והדרו, ולבוש הוא בבגדים פשוטים, וראיית המלך באופן זה אינה מעוררת את האדם ליראה ופחד ממנו. ויתירה מזו, כאשר המלך הוא במצב זה, אינו מעורר אפילו תשוקה להקביל את פניו.

וכן הוא גם בנמשל, שבשבתות וימים טובים, ובמיוחד בימים הנוראים, ראש השנה ויום הכיפורים, ועשרת ימי תשובה שביניהם, הרי מלכותו יתברך מתגלה כפי שהוא ב"היכל מלכותו" ו"יושב על כסא רם ונשא", ומובן, שגילוי נעלה זה מטיל על האדם אימתו ופחדו ית'. אך מאידך, מפני עוצם דרגת הגילוי – אין כל אחד ואחד ראוי לזה, ואי אפשר "להכנס כי אם ברשות", ורק "המובחרים שבעם" – שהכינו עצמם ועובדים את המלך כדבעי למהוי, הם המורשים ליכנס ל"היכל מלכותו". ואזי מתעוררים ברגשות נעלים של אימתו ופחדו ית', שאפשר לחוש אותם רק בימים מיוחדים אלו.

משא"כ בחודש אלול, גילוי מלכותו ית' אינו כפי שהוא "יושב על כסא רם ונשא" כביכול, אלא כמו שהמלך נמצא ב'שדה', היינו דרך "לבוש" והסתר. ומטעם זה הגילוי הוא ל"כל מי שרוצה", בלי הבט על מעמדו ומצבו בעבודת השי"ת.

נמצאנו למדים שבחודש אלול ישנם שני קצוות:

מחד, ה'מלך' נמצא ב'שדה', שזה נותן אפשרות ויכולת לכל אחד ואחד, גם אם אינו מה"מובחרים שבעם", אלא נמצא בשדה, ובעבודתו הוא 'רחוק' ר"ל מהמלך, הנה גם הוא ביכולתו להקביל פניו ית', ורשאי לגשת אליו. וזהו הטעם ליציאת המלך אל השדה, כדי לתת את היכולת והאפשרות גם לאלו הנמצאים בשדה לקבל פניו. וגם העבודה הנדרשת כדי לבוא אל המלך אינה עבודה נעלית של "המובחרים שבעם", כי אם לצאת ולקבל פני המלך – שהיא העבודה לקבל על עצמו עול מלכות שמים.

ומאידך, מאחר שגילוי מלכותו ית' בשדה אינו באופן של "מלך ביפיו" כי אם דרך הסתר ולבוש – אין גילוי זה מעורר את האדם לרגש של אימה ופחד, אלא על האדם לרצות מעצמו לגשת אל המלך ולהקביל פניו. וכאשר האדם עושה כן, אזי מקבלים אותו "בסבר פנים יפות" ומראים לו "פנים שוחקות".

שמיטת חובות האדם כלפי שמיא

וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו
(טו, ב)

יש לבאר ענין שמיטת החובות בעבודת האדם
לקונו:

שנינו: "החנות פתוחה, והחנווני מקיף, והפנקס פתוח, והיד כותבת, וכל הרוצה ללוות יבוא וילווה" (אבות פ"ג, מט"ז). והיינו, שהקב"ה נותן לאדם בני חיי ומזוני רוויחי, אך השפעה זו בתורת הלוואה היא, על מנת שישב האדם את אשר לוהה.

והנה, החזרת הלוואה אינה באופן שהאדם משיב להקב"ה את השפע כמות שהוא, שהרי "מלווה להוצאה ניתנה" (כתובות פד, א, ועוד) - האדם מקבל את השפע מהקב"ה כדי לנצלו וליהנות ממנו, והפירעון הוא בכל הלוואה לפי ענינה:

על הבנים שזיכיהו הקב"ה בהם - על האדם להשיב בכך שהוא מחנכם בדרך התורה והמצוה; על שנות החיים שהעניק לו הקב"ה - עליו לפרוע בכך שכל יום ויום יהי' מלא בתוכנו הרצוי על פי הוראות השי"ת בתורתו; ועל פרנסתו הניתנת לו מלמעלה - עליו להחזיר ע"י נתינה לצדקה של מעשר או חומש מהכנסותיו.

אך מאחר שהקב"ה ידע מראש שיתכן הדבר שיהיו כאלו שיחסר אצלם בעבודת השי"ת, עד שלא יהי' בהישג ידם לפרוע את מלוא הלוואה שקיבלו מאתו ית' בבני חיי ומזוני רוויחי, לכן נתן הקב"ה את ענין שנת השמיטה, שע"י עבודת שנת השמיטה נשמטים החובות שצבר האדם:

כאשר האדם מקיים בנפשו "ושבתה הארץ שבת לה" (בהר כה, ב), היינו שהוא שובת ומתרחק מהארציות ומהחומריות, ומתקרב להשי"ת ועבודתו - נהפכת מהותו למהות אחרת, ושוב אין הוא אותו אדם שהי' קודם לכן, ועבודה זו פועלת שחובותיו הקודמים נשמטים. ומאחר שאין לו חובות, הרי הוא נאמן, ונותנים לו שוב בהקפה שפע, פרנסה, בריאות ובנים.

"משנכנסו לארץ" בכל יום ויום

כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך וי' ואמרת אכלה בשר כי תאנה נפשך בתחלה נאסר להם בשר תאנה, משנכנסו לארץ הותר להם בשר תאנה (יב, כ, חולין טו, ב)

ביאור דין זה (דעת ר"י בגמ' שם) על פי פנימיות הענינים:

בעת שהותם של בני ישראל במדבר, סופקו להם כל צרכיהם ע"י הקב"ה, ולכן לא הוצרכו לעסוק בעניני העולם הגשמי, וכל עיסוקם הי' בענינים קדושים בלבד. ולכן "נאסר להם בשר תאנה", כי בהיותם במדבר לא עסקו בעניני חולין, ולא היו להם הכחות האלקיים הדרושים כדי לברר ולזכך את הבשר הגשמי.

ורק לאחר שנכנסו ישראל לארץ, שאז הוטל עליהם לעסוק בעניני העולם הזה, חרישה וזריעה וכיו"ב - ניתן להם הכח לעסוק בבירור וזיכוך העולם הגשמי ועניניו, ואז "הותר להם בשר תאנה".

וזהו "כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך", היינו כשיכנסו לארץ וירחיב ה' את גבול כחותיהם הרוחניים, אזי יהי' בכחם לעסוק גם באכילת "בשר תאנה", היינו בשר שאינו קדוש, ולהעלות לקדושה.

ומכאן הוראה גם בחיי היום של האדם:

בתחילת היום, לפני התפילה - נאסר על האדם לאכול ולעסוק בעניניו הגשמיים (ראה שו"ע אורח ספ"ט), כיון שאז הוא בבחינת "מדבר", שבו "נאסר להם בשר תאנה".

ורק אחרי שהאדם מתפלל להקב"ה, והולך "מבית הכנסת לבית המדרש" (ברכות ומו"ק בסופן, טוש"ע ושו"ע אדמו"ר הזקן רסק"ה) לעסוק בתורה - הרי הוא בבחינת "נכנס לארץ", כיון שקיבל על ידי התורה והתפילה כחות אלקיים רחבים, ואזי יכול הוא לאכול, לשבוע ולהתעסק במשא ומתן, מאחר שניתנו לו הכוחות להעלות לקדושה גם את הדברים הגשמיים, שגם הם יהיו מכון ומדור לשבתו ית'.

יהודי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

חייב שמחה ביו"ט לשיטת הרמב"ם

מביא קשיית הב"י על הרמב"ם שהזכיר גם חייב שמחה בבשר בזמנה"א אף שבש"ס אמרו דמשחרב ביהמ"ק אין שמחה אלא ביין / יוכיח דלרמב"ם נמצא גם חייב יין ובשר חולין בזמן הבית / מחדש דלרמב"ם תרי חייבי שמחה ילפינן מקרא, חד חייב הוא בעצם מעשה השלמים לה' ואידך חייב הוא בדברים המשמחים ע"פ הטבע לכל אחד

ברמב"ם הלכות יו"ט פרק ו (הל' יז):
וחייב אדם להיות בהן [בימים טובים] שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר (פרשתנו טז, יד) "ושמחת בחגך". אע"פ שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו. ובהלכה יח: כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות והנשים קונה להם בגדים ותכשיטים נאים כפי ממונו והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין.

כו' ועכשיו שאין ביהמ"ק קיים אין שמחה אלא ביין. ועיין ב"ח שם שהראה מקורו לחיוב בשר גם בזמן הזה מחולין (פג, א) ושבת (קיה, ב), ומפרש לשון הברייתא אין שמחה אלא ביין שבזמן הזה עיקר השמחה הוא ביין, עיין שם (ועיין גם דרישה שם ובעוד מפרשים בישב דברי הרמב"ם). מיהו מלשון הרמב"ם "ואוכלין בשר ושותין יין" מוכח דס"ל דשניהם שווים בחיובם ואילו מלשון הברייתא נשמע עכ"פ שעיקר חובת ושמחת יו"ט בזמן הזה מתקיים ביין דוקא. וצ"ע.

וביותר יש לתמוה בלשון הרמב"ם, דהנה בברייתא שם מחלק בין זמן הבית וזמן הזה, דבזמן שביהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר (דהיינו בשר שלמים כדייליף שם מקרא ד"וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת" (תבוא כז, ז)) ובזמן הזה אין שמחה אלא ביין, ואילו ברמב"ם לא נזכר כלל בהאי הלכתא

ובבית יוסף אר"ח (סי' תקכט) תמה אדברי הרמב"ם "ואוכלין בשר ושותין יין", למה הצריך גם שיאכלו בשר בזמן הזה והא בברייתא פסחים (קט, א) מפורש בזמן שביהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר

השמחה, דכך קבעה תורה דהבאת שלמי שמחה ואכילתם לפני ה' הוי קיום ושמחת בחגיגך. ודוק היטב בלשון הרמב"ם כאן "שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה", ובריש הל' חגיגה כתב "והשמחה האמורה ברגל היא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה", ולא נקט אבי"ת בשר השלמים, ומשמעות הלשון היא דשמחת שלמי שמחה אינה רק באכילת בשר הקרבן אלא גם עצם הקרבתם ע"ג המזבח.

[ברמב"ם הל' חגיגה פ"ב ה"י: "ויוצאין ישראל ידי חובת שלמי שמחה בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה כו' שמצוה זו היא לשמוח באכילת בשר לפני ה' והרי אכל", הרי להדיא שהמצוה היא השמחה באכילת הבשר לפני ה' (ולא ההקרבה), ולהלן שם (ה"ב) פסק דגם אם שחט שלמי נדר בערב יו"ט ואכלם ביו"ט יצא ידי חובת שמחה לפי שאינו צריך לשחוט שלמי שמחה בשמחה.]

אמנם עיין צ"ח חגיגה (ו, ב) שמפרש לשון הרמב"ם "והשמחה האמורה ברגלים היא שיקריב שלמים כו'", שכוונתו שאף שיוצאים בשמחה בכל מיני בשר הקרבנות אע"פ שלא הקריבום לשם שלמי שמחה מ"מ עכ"פ פעם אחת מחוייב להקריב לשם שלמי שמחה, ועיין שם דחייב זה הוא רק פעם אחת באחד מימי החג משא"כ בשאר ימי החג אף שודאי חייב לאכול בו קודש ולשמוח בבשר אינו צריך להקריבו לשם שלמי שמחה. ועיין גם מנחת חינוך מצוה תפח. ואכ"מ].

ומזה נשמע דגם קיום הציווי ושמחת בחגיגך על ידי אכילת בשר שלמים אינו מפני שאכילת בשר גורמת בטבע לשמחת הנפש אלא שכך קבעה תורה דמעשה אכילת בשר הקרבן לפני ה' הוי מעשה שמחה וקיום מצוה

שום חילוק בין זמן הבית וזמן הזה ועירב שני הענינים דאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין בהדי הדדי.

ומשמע דהא דכתב שאנשים אוכלין בשר ושותין יין בכל זמן איירי גם בזמן הבית היינו דגם בזמן הבית חייבים לשתות יין משום שמחה, ועוד זאת, מדסתים "אוכלין בשר" (סתם) וגם כללו בהדי "שותין יין" משמע שכוונתו לבשר חולין, ונמצא שגם בזמן הבית יש חיוב לאכול בשר חולין לשם שמחה. ובאמת עיין ר"ן סוכה (רפ"ד) דכתב להדיא דכי אקלע שבת ביום ראשון דחג ואי אפשר בשלמים איתא לשמחה בבשר של חולין או בשאר מיני שמחות שלא אמרו אין שמחה אלא בבשר אלא למצוה מן המוכרח אבל לא לעכב. ע"כ. אמנם ברמב"ם ריש הל' חגיגה "והשמחה האמורה ברגלים היא שיקריב שלמים" לא משמע כן, וכן מוכח בהל' חגיגה שם (פ"ב ה"ט וה"י) דאין יוצאין חובה זו בבשר חולין, ע"ש.

אך האמת יורה דרכו שהרמב"ם לא פסק כהך ברייתא דפסחים המחלקת בין זמן הבית וזמן הזה (ועיין ערוך לנר לסוכה שם), אלא ס"ל שגם בזמן הבית קיימים תרי קיומי מצות שמחה, ששניהם נאמרו בהך קרא דושמחת בחגיך, חדא שמחת קרבן שלמים, ושנית שמחת כל אחד כראוי לו, וכמפורש בלשון הרמב"ם כאן "אע"פ שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כו' יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו", הרי להדיא שיש שני חיובים שונים, החיוב המפורש בכללות משמעות הקרא, ועוד שמחה שהיא רק "בכ"ל אותה שמחה".

ונראה ששני חיובים אלה חלוקים המה בעצם גדרם ומהותם. דבשמחה של הקרבת שלמי שמחה הרי ההקרבה גופא הוי מעשה

בכלל מאתיים מנה]] ולשתות יין, אבל אין מעשה האכילה והשתי' עצמו קיום החיוב דושמחת, אלא זוהי רק הדרך שתביא את האדם לידי שמחה. וזוהי כוונת הרמב"ם במ"ש "אין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביינ", דאין כוונתו לפסוק כברייתא זו ורק נקט לשון הברייתא וכוונתו שדברים אלו גורמים לידי שמחה.

ו"פ"ל להרמב"ם שגם חיוב זה בכלל ושמחת בחגיך, אף שעיקר כוונת הקרא היא לשמחת שלמים. ויש לומר דמדאפקי' רחמנא הך חיובא בלשון ושמחת דוקא, ילפינן מזה שמלבד עצם חובת השמחה בקרבנך, נכלל עוד חיוב להיות שמח וטוב לבב. ומובן מאליו שבזמן הזה שאין לנו שלמים לא נשארה לנו אלא שמחה זו, אבל אין בשמחה זו שינוי כלל בין זמן הבית וזמן הזה. וק"ל.

ושמחת בחגיך. ויש לומר שהרמב"ם מפרש ושמחת בחגיך - בחגיך פירושו בקרבנך (ולא לשון חג ומועד), ועיין לשון הרמב"ם ה' בכורים פ"ג ה"ב "וכתיב ושמחת בחגיך מה להלן קרבן כו".

א"ל שבנוסף לזה נכלל בהך קרא דושמחת בחגיך עוד חיוב, והוא "להיות בהן שמח וטוב לבב", אשר זוהי חובה להתעורר בשמחת לבב טבעית, ולפיכך חייב לעשות דברים אלו שעל פי טבע מעוררים וגורמים לשמחת לבב, וכמובן אינו דבר שווה לכל נפש אלא "כל אחד כראוי לו". ומאחר שמצינו שאכילת בשר ושתית יין גורמים לשמחת הנפש על כן חייבים אנשים לאכול בשר (היינו גם בשר חולין נאלא שצ"ע אם חייב לאכול גם בשר חולין בפני עצמו או שיוצא ידי חובתו באכילת בשר שלמים דיש

פתיחת שנת הלימודים בחודש אלול

- שני מכתבים לתלמידים לקראת תחילת שנת הלימודים -

להתחיל ביתר התמדה וביתר חיות!

לקראת התחלת זמן הלימודים, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ברכתי כמה ולבבית שלוחה לכם, אשר החונן לאדם חכמה בינה ודעת יָאֵר פניו אליכם ותהי' ההתחלה וכל שנת הלימודים בהצלחה בכל הפרטים.

כל מעשה ומעשה של בני ובנות ישראל, צריך להיות בו כוונה ותכלית רצויה. גם ימי החופש שחלפו זה עתה יש להם כוונה ותכלית, והן - להחליף כח ולהוסיף אומץ בכדי שתוכלו להמשיך (והמתחילים, להתחיל) לימוד התורה וחינוך הכשר ביראת שמים ביתר התמדה ויתר חיות.

הנני מקווה, ואני תפילה, כי תוציאו מן הכח אל הפועל את השקידה, ההתמדה והחיות הדרושים לקניין התורה, שהיא "תורת חיים", מפי אלקים חיים, מורשה לעם ישראל שעליהם נאמר "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום".

ובימי חודש אלול אלה בפרט, החודש שמרגלא בפומי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע לקראו בשם "חודש החשבון", חשבון השנה ההולכת וחולפת, וההחלטות טובות על להבא, הנה בטחוני חזק, כי תעשו חשבון צדק ממה שראוי לשנותו לטוב ולתקנו בענייני הנהגה וסדר בעבר, בכדי אשר מכאן ולהבא יהי' לימודכם והנהגתכם על הצד היותר טוב, לטוב לכם בגשמיות וברוחניות.

(אנרות קדוש חיד ע"ב תנר)

גדול ערך החינוך, וחשיבותו לטובת כל עם ישראל!

בנועם קבלתי ההודעה שנכנסתם לשנת הלימודים החדשה, שהתחילה בסמיכות ליום הבהיר ח"י אלול - יום הולדת שני המאורות הגדולים, הבעל-שם-טוב ורבנו הזקן, אשר בחייהם ובתורתם ובהוראותיהם האירו את דרך החיים של עמנו בני ישראל עד היום הזה.

בודאי שמעתם עד כמה התמסרו שני גדולי מנהיגי ישראל אלה למען חינוך ילדי ישראל ברוח התורה והמצוה, ועוררו את תלמידיהם וכל ההולכים בעקבותיהם לעשות ולפעול גם הם, ללא ליאות ובמסירת נפש, למען חינוך בני ובנות ישראל בכל מקום שהם בדרך התורה ומצותי'.

מהאמור תבינו גדול ערך החינוך שלכם, ותעשו כל התלוי בכם שתהיו עמלים בלימוד התורה בהתמדה ושקידה ומשתדלים שהנהגה שלכם תהי' מתאימה במלוא המידה להוראות התורה, תורת חיים, בהידור קיום מצותי' עליהן נאמר וחי בהם. וגודל החשיבות שבזה הוא לא רק שבשילכם וטובתכם ולטובת בני המשפחה היקרים לכם, שיחיו, אלא גם לטובת כל עמנו בני ישראל בכל מקום שהם, כמבואר בשיחה של כ' מנחם אב [תשל"ד. נדפס בלקוטי שיחות חכ"ד ע' 423 ואילך. המו"ל].

והיות וילדים מעורבים זה בזה ועוד יותר ממבוגרים, הרי יש לכם האפשרות, והחובה, לקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך עוד ביתר שאת - להעניק כל אחד לחברו וכל אחת לחברתה מהטוב והיוקר של החינוך על טהרת הקודש שזכיתם לו ואשר למרבה הצער רבים ורבות מבני גילכם עדין לא זכו לזה, ולהיות להם ולכל הסביבה דוגמא חי' ומזהירה.

(אנרות קדוש חיד ע"ב רצד-ה)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

החסיד ר' מיכל מאפאצק (ב)

הרבי ה"צמח צדק" אמר: מסביב לר' מיכל רוקדים מלאכים, ותמיד מוכן לו מלאך למלא את שליחותיו

מוכן לו מלאך למלא שליחותיו!

החסיד רבי מיכל הי' בהנהגה שלפני צמצום פטרבורג, אך מהותו העצמית היתה בדרגה אחרת לגמרי. החסיד רבי מיכל הי' למדן גדול בתורה הנגלית, בקי נמרץ בקבלת הרמ"ק ובקבלת האריז"ל.

החסיד רבי מיכל הי' דייקן בשמירת הזמן, ההעמקה וההסברה שלו היו מבהילות. רבנו הזקן אמר:

אני נותן שבח והודי' להשי"ת עבור כל אחד המתנהג בדרכי חסידות חב"ד, עבור רבי מיכל חסיד שלי - שבח והודי' מיוחדים להשי"ת. החסיד רבי מיכל הוא למטה בעולם כדוגמא שלמעלה. וברוך אותו באריכות ימים ושנים בריאות.

אב-הסבא הרבי ה"צמח צדק" אמר:

מסביב לר' מיכל רוקדים מלאכים, ותמיד מוכן לו מלאך למלא את שליחותיו.

(תרגום מספר השיחות קיץ ה'ש"ת עמ' 91 - ספר השיחות בלה"ק ה'ש"ת ע' צד)

להיות בעל הבית על הרגילות!

משפיעים צריכים למסור את נפשם על האברכים, לא רק להשפיע בדיבור, לומר לו עשה כך, אלא עליו לעבוד עם עצמו במדה שישפיע גם על הזולת.

ישנה אימרה מהרשב"ץ:

אם רוצה אדם להראות מהו אדם - עליו להיות למעלה מאדם. אדם הוא רגילות, למעלה מאדם - להיות בעל הבית על רגילות.

מורי הרשב"ץ נ"ע שמע מהחסיד רבי מיכל נ"ע מאפאצק שב"י חידות" הראשונה שלו אמר לו רבנו הזקן: "הכנס את הרגילות השכלית שלך בסד".

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ג עמ' 80 - ספר השיחות בלה"ק ה'תש"ג ע' פה ואילך)

הרבי יעשה מגולם – אדם!

העיר שווינציאן היתה מרובה באוכלוסין וביניהם גם עשירים, ואילו חסידים היו בה מנין בלבד וגם הם עניים. אחד מהם הי' רבי איצעלע החייט, עוד אחד הי' קדר ועוד אחד הי' מנפץ צמר וכו'. הם התייגעו זמן רב עם הרשב"ץ. לאחר מכן שלחוהו אל החסיד רבי מיכעלע מאפאצק.

כשבא הרשב"ץ אל רבי מיכעלע, אמר לו רבי מיכעלע:

הריני אוהב אותך עם חסרונותיך, אך עליך להסיר אותם.

שאל אותו הרשב"ץ: כיצד עושים זאת?

וענה לו רבי מיכעלע:

אני אין בכוחי לעזור לך, אני יכול רק לסתת ולעשות גולם – חומר פשוט – והוא – הכוונה על כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק", – יעשה מגולם אדם.

ה"סיתות" ארך שנתיים וחצי.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ה עמ' 85 – ספר השיחות בלה"ק ה'תש"ה ע' פ ואילך)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הנראה, הנדרשה
והיוזק בעבודת השי"ת

התוכן שספדור זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים על ידי רבינו,
מלבי שנינו עריכה קלים להקל על הלומד

תיקון העבר ועשייתו לתכלית הטוב

חודש המקשר בין השנים

חודש אלול הוא החודש שבו עורכים חשבון-נפש על השנה שעברה, ועל ידי זה זוכים לכתובה וחתימה טובה לשנה הבאה. ונמצא, שחודש אלול הוא החודש המקשר את השנה שעברה עם השנה הבאה.

ושני הענינים נלמדים זה מזה: כשם שבנוגע לשנה הבאה, הנה על ידי העבודה דחודש אלול זוכים לקבל טוב גמור בגשמיית וברוחנית - הנה גם בנוגע לשנה שעברה פועלת העבודה דחודש אלול שנעשה כולו טוב.

והענין בזה:

גם בנוגע לשנה שעברה, שזהו ענין של "עבר", שלכאורה הרי זה כבר דבר אבוד - הנה בכח התשובה נעשים בעלי-בתים גם על העבר.

וזהו מעלת בעלי תשובה לגבי צדיקים גמורים (ראה ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ד) - שצדיקים גמורים הם בעלי-בתים רק על ההווה והעתיד, ואילו על ידי עבודת התשובה נעשים בעלי-בתים גם על העבר.

והבעלות על העבר היא באופן שנעשה כולו טוב, והיינו, שלא זו בלבד שמבטלים את הרע, "וסר עונך וחטאתך תכופר" (ישעי' י, י), אלא יתירה מזה - שעושים ממנו טוב, כמאמר רז"ל (יומא פו, ב) "ודונות נעשו לו כזכיות".

ולא עוד אלא שה"זכיות" שנעשים על ידי עבודת התשובה הם במדרגה היותר נעלית:

ב"זכיות" יש כמה מדרגות: יש "זכיות" שהם באופן ד"מצות אנשים מלומדה" (ישעי' כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב). ובכ"מ) בלבד. ויש גם "זכיות" במדרגה

תחתונה יותר - כפי שמביא רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה (פ"ד ה"ג) שיכול להיות קיום התורה ומצוות באופן שעל ידי זה "מוסיף כח בקליפות לפי שעה", ומכל מקום, הרי הם "זכיות".

אמנם, ה"זכיות" שנעשים על ידי התשובה - כיון שנעשים על ידי תשובה מאהבה .. הרי מובן שהם במדרגה נעלית ביותר, למעלה גם מה"זכיות" של צדיקים גמורים שעבודתם היא על פי טעם ודעת.

גודל העילוי שבכל יום באלול

וזהו מעלת חודש אלול, שבכל יום שבו, בכחו של יהודי לפעול שיהי' אצלו תכלית הטוב גם בנוגע להעבר, לא רק בחודש אלול עצמו, אלא גם בכל השנה שעברה, וגם בכל השנים הקודמות מיום היוותו לאיש. ומה מובן גודל היוקר והעילוי שבכל יום מימי חודש אלול.

...וזהו "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" (ראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול דאשתקד ס"ב ואילך (תנ"מ חכ"ו ע' 212 ואילך). וש"נ):

הענין ד"ברכה וקללה" - קאי על כללות העבודה דחודש אלול, שנחלקת לב' ענינים: (א) ברכה - העבודה ד"ועשה טוב" בנוגע לשנה הבאה, (ב) קללה - העבודה ד"סור מרע" בנוגע לתיקון שנה שעברה.

ועל זה נאמר "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" - שמצד הגילוי ("ראה") ד"אנכי מי שאנכי" שמתגלה בכל אחד מיראלי, הרי הוא פועל הענין ד"היום", לשון אור וגילוי, היינו, שיאירו אצלו ב' הקוין ד"ברכה וקללה", שכל הענינים, גם העבר, נעשים טוב גמור.

